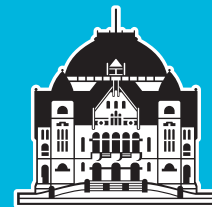

KANSALLISTEATTERI
yleisötyö 2021

Teatterisanasto

KANSALLISTEATTERI

HARJOITUKSET

PLARI

Näytelmän käsikirjoitus, josta esimerkiksi näyttelijät opettelevat vuorosanansa.

DIALOGI

Kun kaksi tai useampi näyttelijä puhuvat toistensa kanssa kohtauksessa.

MONOLOGI

Yksinpuhelu, näyttelijä esittää tekstin yksin.

ASEMA

Näyttelijän paikka näyttämöllä.

RAMPPI

Näyttämön etureuna.

LÄPIMENO

Näyttelijät käyvät kaikki esityksen kohtaukset läpi ilman keskeytyksiä.

VALMISTAVA HARJOITUS

Esityksen kaltainen harjoitus, jossa esitys vedetään kuin oikeassa esityksessä.

PÄÄHARJOITUS, KENRAALIHARJOITUS

Viimeiset harjoitukset ennen yleisöennakonäytäntöjä. Paikalla voi olla koeyleisöä.

NÄYTÖS

Näytelmän yksikkö. Yhdessä näytelmässä voi olla yhdestä viiteen näytöstä, riippuen siitä, miten näytelmäkirjailija on jakanut käsikirjoituksen toiminnan ja juonen.

KOHTAUS

Näytöksen osa, joka vaihtuu yleensä kun henkilöt, aika tai tapahtumapaikka vaihtuvat.

DRAAMA

Näytelmä.

KOMEDIA

Hauska näytelmä.

TRAGEDIA

Murhenäytelmä.

FARSSI

Nopeatempoinen kohelluskomedia.

KLASSIKKO

Näytelmä, joka on kirjoitettu kauan sitten ja esitetty usein eri aikoina, esim. Shakespearen, Molièren, Tšehovin, Kiven näytelmät.

NYKYDRAAMA

Uusi näytelmä, joka voi sijoittua joko kirjoitusaikaan tai menneisyyteen.

IMPROVISAATIO

Esitys tai osa esityksestä, jota ei ole etukäteen valmisteltu. Voi olla myös metodi esim. harjoituksissa.

SAAPUMINEN

NARIKKA

Yleensä valvottu vaatesäilytys, jonne ulkotakit ja reput voi jättää esityksen ajaksi.

SALI

Paikka, jossa yleisö istuu ja katsoo näytelmää. Yleensä eri tilassa kuin lämpiö.

PERMANTO

Katsomo, jonka tuolit sijaitsevat näyttämöstä katsottuna suoraan sen edessä, teatterisalin lattialla.

PARVI

Katsomo, joka sijaitsee permannon yläpuolella. Katsomon parveke.

LAVA, ESTRADI

Näyttämö, usein korotettu tila katsomon edessä tai keskellä.

ESIRIPPU

Näyttämön ja katsomon erottama verho.

KÄSIOHJELMA

Usein erikseen myytävä infovihkonen, johon on koottu tietoa ja taustaa esityksestä. Käsiohjelmasta voi löytyä esimerkiksi työryhmän jäsenten nimet, kuvia esityksestä ja ohjaajan terveiset.

LÄMPIÖ

Oleskelutila, johon yleisö saapuu ennen esitystä, väliajalla sekä esityksen jälkeen. Lämpöistä siirrytään saliin ja poistutaan teatterista.

KOLMAS SOITTO

Katsojat kutsutaan kolmella äänimerkillä katsomoon ennen esitystä. Ensimmäinen soitto annetaan n. 15 min. ennen aloitusta, toinen soitto 10 min. ennen ja kolmas soitto 5 min. ennen aloitusta.

PÄÄSYLIPPU

Asiakkaan hankkima dokumentti, josta käy ilmi esityksen aika, esityspaikka ja katsojan istumapaikka. Joskus katsomo voi olla ilman numeroituja paikkoja. Silloin henkilökunta ohjaa katsojan vapaalle paikalle.

Tutustu
Teatterietikettiin

Usein kysytyt
kysymykset / UKK

ESITYS

BLACKOUT

Täyspimeys lavalla, yleensä kohtausten välillä. Sanaa käytetään myös silloin kun näyttelijä unohtaa täysin, mitä hänen piti sanoa tai tehdä seuraavaksi.

RAMPPIKUUME

Esiintymistä edeltävä jännitys.

REPLIIKKI

Näyttelijän vuorosanat esityksessä.

ISKU (REPLIIKKI)

Repliiikki, jonka näyttelijä sanoo, jotta muut näyttelijät tai tekniikan henkilökunta tietää, mitä tehdä tai sanoa. Voidaan sopia, että tietty repliiikki toimii iskuna jollekin teolle, valovaihdokselle, äänelle tai vastaanäyttelijän repliikille.

PARENTEESI

Sulkumerkki, näytelmässä kirjailijan kirjoittama toimintaohje, jota ohjaaja voi noudattaa tai olla noudattamatta.

ENNAKKONÄYTÄNTÖ

Ennen ensi-iltaa oleva esitys yleisölle.

ENSI-ILTA

Valmis esitys, joka esitetään yleisölle ja kriitikoille.

KANTAESITYS

Esitys, jossa uusi näytelmäteksti esitetään ensimmäistä kertaa.

VÄLIAIKA

Esityksen välissä pidetään usein väliaika, jolloin yleisö poistuu salista aulatilaan. Väliajan kesto on yleensä noin 20 minuuttia.

HAUTAJAISET

Viimeisen esityksen jälkeen esityskauden päätöstä juhlintaan työryhmän yhteisellä illanvietolla.

ESITYKSEN JÄLKEEN

KRITIIKKI

Kriitikon kirjoittama arvostelu teatteriesityksestä.

YLEISÖTYÖ

Taidekokemusta, esimerkiksi teatteriesitystä syventävää toimintaa yleisölle. Tarkoitus parantaa teatterin saavutettavuutta, lisätä tietoa teatterista sekä auttaa uusia yleisöjä löytämään teatterin pariin.

PRESSI

Mediatilaisuus, jossa median edustajille kerrotaan lisää esityksestä, jotta he voivat jakaa tietoa esityksestä. Pressitilaisuus järjestetään yleensä ennen ensi-iltaa.

KESKUSTELUTILAISUUS

Tapahtuma, jossa esimerkiksi esityksen työryhmää haastatellaan esityksestä. Kansallisteatteri järjestää mm. Tekijät esiin! -nimisiä keskustelutilaisuuksia.

KULISSIKIERROS

Teatterin työntekijät esittelevät teatterin tiloja, joihin yleisö ei esityksen aikana pääse tutustumaan. Kulissikierros voi sisältää vierailun mm. puvustoon, lavasteraastalle ja näyttämön kulisseihin.

APLODIT

Esityksen jälkeen yleisö taputtaa käsiään yhteen kiitoksen merkinä.

SEISOVAT APLODIT

Yleisö osoittaa suosiotaan taputtaen käsiään ja nouden samalla seisomaan.

BRAVO

Yleisö voi innostuneena huutaa Bravo (Hienoa, Loistavaa).

KIITOKSET

Esiintyjät tulevat näyttämön etureunaan kumartamaan yleisölle.

PALAUTE

Katsojat voivat lähettää palautetta esityksestä teatterille tai esiintyjille.

TEATTERIAMMATTEJA

DRAMATURGI

Kirjoittaa ja sovittaa näytelmiä sekä toimii ohjaajan apuna tekstien työstämisessä esitykseksi.

OHJAAJA

Henkilö, joka päättää, mitä näyttelijät tekevät lavalla. Ohjaajalla on kokonaisvaltainen idea esityksestä.

KIINNITETTY NÄYTTÉLIJÄ

Teatterin "omat" näyttelijät, jotka työskentelevät vakituisesti / määräaikaisesti samassa teatterissa.

VIERAILEVA NÄYTTÉLIJÄ

Freelancer – näyttelijä, jolla voi olla rooleja useassa teatterissa tai TV-sarjassa.

LAVASTAJA

Henkilö, joka suunnittelee ja vastaa siitä, miltä näyttämöllä näyttää.

PUKUSUUNNITTELIJA

Henkilö, joka suunnittelee ja vastaa roolihenkilöiden vaatteista ja asusteista.

KOREOGRAFI

Henkilö, joka suunnittelee esityksen liikekielen ja tanssit.

SÄVELTÄJÄ

Henkilö, joka säveltää esitykseen musiikkia.

MASKEERAAJA-KAMPAAJA

Henkilö, joka suunnittelee ja vastaa roolihenkilöiden kampauksista ja naamioinnista.

KUISKAAJA

Seuraa paperilta näytelmän vuorosanoja ja auttaa tarvittaessa näyttelijöitä muistamaan repliikkinsa harjoituksissa tai esityksissä.

VALOSUUNNITTELIJA

Päättää ja suunnittelee, miltä esityksen valot näyttävät.

ÄÄNISUUNNITTELIJA

Päättää ja suunnittelee, miltä esityksen äänimaailma kuulostaa.

TARPEISTONHOITAJA

Suunnittelee, valmistaa ja hankkii kaiken irtotavaran, mitä esitykseen tarvitaan.

JÄRJESTÄJÄ

Henkilö, joka vastaa tietyn näytelmän aikatauluista.

NÄYTTÄMÖTEKNIikka

Ammattilaiset, jotka pystyttävät lavasteet jokaiseen esitykseen sekä huolehtivat näytöksen "ajosta" esityksen aikana. He luovat yhteistyöllään lavalle puitteet, jossa näyttelijät esiintyvät.

YLEISÖTYÖNTEKIJÄ

Henkilö, joka suunnittelee esitystä syventäviä tilaisuuksia yleisölle.

RAKENTEET JA TEKNIikka

BLACKBOX

Esiintymistila, jonka seinät, katto ja lattia ovat mustat. Blackboxissa ei ole kiinteää katsomoa, mutta sinne voi rakentaa katsomon tarvittaessa.

ESIRIPPU

Verho, joka erottaa katsomon näyttämöstä.

FILTTERI

Lampun eteen asetettava kalvo, joka saa valon värin muuttumaan.

KULISSI

Lavasteena käytetty siirrettävä rakennelma tai kuvapinta.

LAVASTAMO

Paikka, jossa lavasteet valmistetaan. Lavastamot pitävät sisällään metalli-, puutyö- ja pintakäsittelyverstaat sekä kokoonpanotilan.

LAVASTENOSTIMET

Yleensä useamman vaijerin varassa liikuteltavia tankoja, joihin voidaan ripustaa erilaisia taustakankaita ja lavastuksia.

NOLLA

Näyttämön ja kulissin välinen raja, jossa on näyttelijöiden viimeiset sisääntuloaukot näyttämölle ennen katsomoa.

PODESTA

1 m x 2 m -kokoinen koroke, josta voidaan yhdistelemällä rakentaa esimerkiksi lava tai katsomo. Podestan korkeutta voi muuttaa eri mittaisilla jaloilla.

PUVUSTO

Paikka, jossa puvustajat työskentelevät valmistaen, korjaten ja huoltaen esiintymisasuja.

PYÖRÖNÄYTTÄMÖ

lattian osa, jota voidaan pyörittää koneellisesti.

TARPEISTO / REKVISIITTA

Kaikki irtotavara, jota lavalla on ja jota näyttelijät käyttävät esityksen aikana.

TRUSSI

Näyttämön sivulla ja yläpuolella oleva telinerakennelma, johon ripustetaan valaisimia, kaiuttimia ja muita näyttämötekniisiä laitteita ja niiden virta- ja ohjauskaapeleita.

VALAISINNOSTIMET

Valaisinten ripustukseen käytetään usein ns. valaisinansasta, jolloin valaisimet voidaan laskea alas säätöä ja huoltoa varten.